

Театарски мост меѓу Македонија и Словенија: Театарските фестивали

Клучни зборови: театар, продукција, соработка, билатерала, фестивали, Словенија, Македонија, MOT, Ex Ponto, статистика

Бивајќи дел од поранешната Југословенска федерација во долг период, Македонија и Словенија изградиле силна меѓусебна културна соработка од една страна, билатерална, а од друга – со останатите федеративни републики. Од 1991 г., кога двете држави станале независни, билатералната соработка меѓу Македонија и Словенија во полето на изведувачките уметности продолжила со релативно висок интензитет преку размената на театарски претстави, соработка на ниво на копродукции, учества на фестивали, како и размена на уметници-поединци (актери, режисери, костимографи, сценографи, композитори, кореографи итн). Во овој текст, фокусот се става на театарските врски како интензивни соработки што ги поврзуваат и македонските и словенечките гледачи, односно фестивалите ставени во општествен контекст.

Според статистичката операционализација со собраните податоци во билатералниот проект Македонско-словенечки театарски врски (од 1990 до денес), во периодот меѓу 1990 и 2015 г. се нотираат 46 македонски продукции кои биле претставени во Словенија и 69 словенечка продукција претставена во Македонија. Оваа појдовна точка го организира текстот во два дела. Во првиот дел ги претставуваме различните театарски фестивали и театарски институции кои поканиле македонски продукции во Словенија, 33 фестивалски учества и 13 гостувачки изведби во словенечки институции од областа на културата. Во вториот дел, фокусот се става врз претставувањето на словенечките претстави во Македонија, односно нивното учество на фестивалите, бидејќи не постои институција која угостила словенечка продукција со цел да оствари ваков тип соработка. Во текстот се именуваат сите фестивали и театри кои гостувале во Македонија од независноста на двете држави. Во заклучокот, ги потенцираме најзначајните врски меѓу двете држави: фестивалите *Ex Ponto* и MOT.

Во текстот, собраните податоци се обележани во различни табели кои нудат поглед во видовите врски со кои оваа билатерална соработка се остварува, со што се согледува пропорцијата меѓу фестивалските размени и претставувањето на словенечките продукции во македонските театри. Дел од податоците кои се однесуваат на словенечката страна од соработката: театарска продукција и фестивали беше собран од Словенечкиот

театарски годишник што го издава Словенечкиот театарски институт (СЛОГИ), кој ја нуди најдобрата база од која може да се испитуваат аспектите на билатералата, додека македонската страна обезбедуваше податоци од првите верзии на Македонската театарска база на податоци која ја одржува Факултетот за драмски уметности, како и од архиви и документација од театри, доверливи интернет-извори итн.

Со цел да се сумираат фактите на истражувањето за театарскиот мост меѓу Македонија и Словенија и обратно во рамката на билатералните фестивалски учества, податоците покажуваат 69 словенечка продукција што учествувала на македонските театарски фестивали од едната страна и 33 македонски продукции што биле дел од селекциите на словенечките театарски фестивали (како и 13 индивидуални гостувачки изведби на македонски продукции на сцените на различни словенечки театри). Овие бројки покажуваат дека словенечкото присуство на македонските театарски фестивали е многу посилено отколку учеството на македонските продукции на словенечките фестивали. Оваа диспропорција го отвора прашањето за недостаток од учество во билатералата, што води кон изнаоѓање различни модели за израмнување – преку засилување на македонското присуство на словенечките театарски фестивали. Од друга страна, силната врска меѓу СМГ и МОТ укажува на важниот театарски мост преку кој се врши влијание врз македонските автори/продукции кои ја оствариле историјата на оваа соработка. Учеството на словенечките театарски продукции на македонските театарски фестивали бележи важен мост преку кој македонските продукции се развиле кон отворени и експериментални изведби кои можат да бидат маркирани како постдрамски.

Фестивалот *Ex Ponto* одиграл главна улога во претставувањето на македонскиот театар пред словенечката публика; 17 македонски театарски изведби биле дел од неговата селекција. Ова е половина од вкупниот број на македонски продукции прикажани на словенечките фестивали. Меѓународниот фестивал *Ex Ponto* беше еден од најважните театарски организации што високо го ценеа интеркултурниот контакт меѓу земјите од поранешната федерација. Без овој фестивал, словенечката публика ќе беше оневозможена да ги види поранешните и современи тенденции во македонските изведувачки уметности. Од друга страна, останува отворено прашањето дали македонските продукции прикажани на *Ex Ponto* биле навистина репрезентативни, имајќи ја предвид политиката на фестивалот која не секогаш го нудела „најдоброто“. За жал, селекцијата на фестивалски изведби најчесто зависела од финансиската (не)можност и често „пријателските“ (реципрочни) договори. Како што е елаборирано во првиот дел од текстот, македонските продукции биле спорадично претставени на другите словенечки театарски фестивали, така што едвај може да се заклучи дека македонскиот театар влијаел врз словенечкиот толку силно како што влијаеле словенечките продукции врз трендовите во македонските театри во изминатите 25 години.